



Vlaams
Parlement

vergadering **C119**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 12 maart 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Marc Hendrickx aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de situatie van de verkozenen van de Koerdische HDP-partij in Turkije – 772 (2018-2019)	3
VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de door de Saoedische overheid ontwikkelde app 'Absher' in de appstores van Google en Apple – 845 (2018-2019)	5
VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de toepassing van de Europese Land-schapsconventie – 805 (2018-2019)	7

VRAAG OM UITLEG van Marc Hendrickx aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de situatie van de verkozenen van de Koerdische HDP-partij in Turkije – 772 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Herman De Croo

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Collega's, minister-president, ik heb u al eens bevraagd, ondertussen anderhalf jaar geleden, over de zorgwekkende situatie van de HDP-verkozenen in Turkije. In de nasleep van de toenmalige coup liet de Turkse president via noodwetten een groot aantal intelligentsia – rechters, journalisten en zelfs verkozen politici – arresteren. Een groot deel daarvan zit vandaag zelfs nog altijd in de cel. In het bijzonder de HDP werd gevisieerd, de Koerdische partij die de derde grootste van Turkije was. Nochtans was er geen enkel bewijs van deelname van de HDP aan die coup. In de periode nadien werden nog andere HDP-verkozenen aangehouden, onder meer nadat ze kritiek hadden geuit op het Turkse optreden in de Koerdische enclave Afrin in Syrië.

In uw antwoord stelde u toen: "De Vlaamse Regering sluit zich aan bij de resolutie van het Europees parlement van 23 november 2016. Die vraagt de opschorting van de toetredingsonderhandelingen voor de duur van de noodtoestand en een stopzetting ervan bij de invoering van de doodstraf. Zij bevat ook een oproep aan de Europese Commissie tot heroriëntering van de IPA-fondsen (interprofessioneel akkoord) en het stopzetten van de voorbereidingen voor de modernisering van de douane-unie."

Ik merk op dat de situatie sindsdien allesbehalve verbeterd is. Heel wat HDP-verkozenen blijven aangehouden of werden nadien gearresteerd. De scheiding der machten is helemaal zoek. Zo blijft, ondanks rechtbankuitspraken die haar onmiddellijke vrijlating vorderen, HDP-parlementslid Leyla Güven in de cel.

Minister-president, wat is momenteel de stand van zaken betreffende de acties die de Vlaamse Regering ondernam of ondersteunde, zoals vermeld in uw bovengenoemd antwoord op die schriftelijke vraag? In hoeverre werden nieuwe initiatieven voorzien?

Hoe evalueert u de evolutie in Turkije wat betreft het respecteren van de onschendbaarheid van verkozenen, de scheiding der machten en het normale democratische proces?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, collega Hendrickx, u weet dat Turkije nog altijd kandidaat-lidstaat is voor de Europese Unie, maar dat in de praktijk de toetredingsonderhandelingen stilliggen. Er is ook geen verder werk gepland ter modernisering van de douane-unie tussen de Europese Unie en Turkije. Er komen zelfs meer en meer stemmen aan bod om de kandidaatsstatus van Turkije te wijzigen. U weet dat Manfred Weber, die de EPP-kandidaat is om commissievoorzitter te worden, recentelijk liet weten dat hij de toetredingsonderhandelingen zal stopzetten als hij voorzitter wordt.

Het Europees parlement annuleerde in oktober 35 miljoen euro aan Uniesteun voor Turkije van het instrument van pretoetredingssteun. Dat gebeurde op voorstel van de Commissie en na een standpunt van de Raad daarover. De reden voor die annulering is duidelijk dat Turkije geen vordering heeft geboekt op het gebied van de rechtsstaat, van de democratie, de mensenrechten en de persvrijheid.

U weet dat er zich heel recentelijk een aantal gebeurtenissen hebben voorgedaan. Er zijn 1100 nieuwe arrestaties verricht van mensen van de gülenistische beweging. Dan

is er nog het incident over de aankoop van het raketsysteem, het S-400-systeem van Rusland, dat Turkije niet wil terugdraaien, hoewel het lid blijft van de NAVO.

Op de recentste Vrouwendag zijn betogers hardhandig aangepakt. En heel recent zijn er drie Duitse journalisten hun 'credentials' kwijtgeraakt. Zij zijn uit Turkije weggestuurd, waarna er reactie is gekomen van de minister van Buitenlandse Zaken van Duitsland, dat zijn reisadvies voor Turkije verstrengt.

De mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa, mevrouw Dunja Mijatovic, heeft hierover in december 2018 een analyse gepubliceerd. Ze deed dat in het kader van de rechtszaak tegen Turkije voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Volgens haar worden strafprocedures in Turkije door de rechterlijke macht gebruikt om afwijkende stemmen het zwijgen op te leggen. Slachtoffers daarvan zijn mensenrechtenverdedigers, journalisten, academici, parlementsleden ... Ze zegt ook dat meerdere incidenten erop wijzen dat de uitvoerende macht direct of indirect invloed uitoefent op de rechterlijke macht. Ze steunt voor die analyse op haar eigen onderzoek, het onderzoek van haar voorgangers en dat van andere mensenrechteninstanties.

Dus wat de evolutie van de situatie betreft, moet ik u melden – maar dat zal voor u geen verrassing zijn en evenmin voor de commissieleden – dat er geen verbetering merkbaar is. Het omgekeerde is waar. Zoals ik eerder al heb gezegd in deze commissie en in de plenaire vergadering, is er wat mij betreft geen enkel EU-toekomstperspectief voor Turkije zolang het zich niet conformeert aan wat de basis is van de Europese Unie, van de politieke unie. Dat zijn de fundamentele rechten en vrijheden die de basis vormen voor ons burgerschap, voor ons samenleven, van onze samenleving. Wij zijn dus blijven pleiten voor de bevrozing van de pretoetredingsmiddelen. Zoals u ondertussen begrepen hebt, is dat ook het standpunt op Europees vlak.

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat we inderdaad in een positie zitten waarin gebruikgemaakt kan worden van dat wapen dat we hebben, namelijk het in vraag stellen van die status van kandidaat-lidstaat. Het gebeurt nu al op hoog niveau. Ik denk dat we daar echt gebruik van moeten maken om te pogen te komen tot een orde op zaken stellen in Turkije zelf.

Herman De Croo (Open Vld): Minister-president, ik ben ettelijke keren naar Turkije geweest. Ik was zelfs aanwezig bij de eerste eedaflegging van Erdogan namens de Belgische federatie. Turkije is een heel belangrijk land. De Koerden werden er meer dan eens gebruikt – dat was met Atatürk het geval – om de belangrijkheid van de bevolking aan te duiden. Het probleem van de Koerdische nationaliteit wordt niet goed behandeld.

Turkije is een partner in de NAVO. Het heeft het tweede grootste leger in de NAVO, na de Verenigde Staten van Amerika. Het is geopolitiek van heel groot belang. We moeten er dus aandacht voor hebben. Pijpleidingen passeren daar en het zit op de hoek van een aantal historische en geografische omstandigheden. Bovendien, een beetje tot mijn ontgoocheling, betalen wij nog altijd 3 tot 5 miljard losgeld per jaar aan het regime om daar een aantal vluchtelingen op te houden.

Dit sluit niet uit dat wij bijzonder aandachtig moeten zijn aan de wending die dat regime neemt. Ik heb Erdogan nog gekend als burgemeester van Istanboel. Hij was een heel goede voetballer. Hij heeft dan een fusie gemaakt van drie kleine partijen om de kiesdrempel van 10 procent te kunnen bereiken. De fusie bestond uit een religieuze partij, een linkse partij en de partij van Erdogan, min of meer tussen die twee. Erdogan is dan het religieuze argument blijven uitspelen. Het regime is niet 'ontsmet' van een aantal fouten, niet alleen van deze aard maar ook van andere aard.

Ik denk dat we standvastig moeten blijven en onze principes moeten eerbiedigen, namelijk het ter harte nemen van de rechten van diegenen die in hun eigen land niet krijgen waar ze recht op hebben.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de door de Saoedische overheid ontwikkelde app 'Absher' in de appstores van Google en Apple – 845 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Herman De Croo

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister-president, ik heb een vraag gericht aan u in verband met een app die gratis beschikbaar is via Google en Apple, namelijk Absher. De vertaling van 'absheer' is blijkbaar 'de prediker'. Deze app werd door het Saoedische ministerie van Binnenlandse Zaken ontwikkeld om een interactie te creëren tussen de burgers en de overheid.

Human Rights Watch en Amnesty International hebben daar onderzoek naar gedaan en er ook klachten over ontvangen. Ondertussen zult u ook vernomen hebben dat er in die app een speciale pagina is voorzien waar de Saoedische mannen gebruik van maken om de vrouwen die onder hun voogdij staan, te volgen en controleren. Ik heb foto's van die app gezien. Er zijn speciale velden die je kunt invullen, zodat je kunt vernemen wanneer de dame zich meldt op een luchthaven of een station, of als ze een visum of andere documenten aanvraagt enzovoort. De man die de app heeft ingevuld, wordt er dan onmiddellijk van verwittigd dat de vrouw waarover hij de voogdij heeft, die administratieve daden stelt.

Human Rights Watch en Amnesty International zijn terecht een campagne gestart, opdat Google en Apple de app uit hun store zouden weren en die niet meer ter beschikking zouden stellen. En ook een collega uit de Verenigde Staten heeft die bedrijven in die zin aangeschreven. Ik heb dat ondertussen ook gedaan, uiteraard nog zonder antwoord. Ik zou alle collega's die die doelstellingen delen, willen uitnodigen om dat ook te doen en om de campagne van Human Rights Watch te delen.

Ik dacht dat u dat met meer gezag zou kunnen doen, minister-president. Daarom wil ik u de volgende vragen stellen. Zult u als Vlaams minister van Buitenlandse Betrekkingen de bedrijven Google en Apple aanspreken om de app uit hun store te verwijderen? Ik denk dat dat een perfecte invulling zou zijn van onze principes van mensenrechten in het buitenlands beleid, maar ook mensenrechten inzake handel en economie. Welke stappen zult u zetten in naam van de mensenrechten, om ertoe bij te dragen dat er een einde wordt gemaakt aan dat Saudische 'guardianship', een vreselijke, verwerpelijke en wederrechtelijke constructie die het mannen mogelijk maakt om controle en bewaking uit te oefenen over vrouwen waarover ze de voogdij hebben?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, het hoeft natuurlijk geen betoog dat ik uw mening omtrent de grond van de zaak volledig deel. Ik kan eraan toevoegen dat volgens de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights, die in 2011 aangenomen zijn door de Mensenrechtenraad, bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om mensenrechten te eerbiedigen. Dat houdt onder meer in dat bedrijven 'human rights due diligence' moeten uitvoeren om hun negatieve impact op mensenrechten te identificeren, te voorkomen, te matigen, en daar verantwoording over af te leggen.

Er is al heel wat in beweging gekomen. U verwijst zelf naar de acties van de mensenrechtenorganisatie, die volgens mij effect hebben. Er zijn ook al Amerikaanse politici die publiek opgeroepen hebben dat die bedrijven hun verantwoordelijkheid zouden opnemen. Google en Apple hebben nu ook laten weten dat ze de zaak onderzoeken. Het is van belang dat hier druk op wordt uitgeoefend door mensenrechtenorganisaties en door heel veel mensen wereldwijd. Dat is altijd het sterkste wapen als bedrijven niet ethisch handelen en handelen in strijd met de fundamentele principes.

Zoals gezegd, onderzoeken zij dat nu. De uitkomst van dat onderzoek zou niet moeten betekenen dat zij die app uit hun stores verwijderen, maar dat natuurlijk de functionaliteit met betrekking tot de mannelijke voogdij daar op geen enkele manier nog in zou kunnen voorkomen.

U weet dat het Vlaamse beleid als hoeksteen het beschermen van de mensenrechten heeft. Uiteraard zijn wij zeer bezorgd over de bescherming van de mensenrechten in Saoedi-Arabië, waar de rechten van vrouwen systematisch beknot worden. Dat voogdijstelsel is daar zowat de meest brute uiting van. Voor ons is dit een prioriteit.

Ik zal aan mijn departement vragen om die voor ons totaal onaanvaardbare manier waarop vrouwen in Saoedi-Arabië worden behandeld, als tweederangsburgers, door de collega's van de FOD Buitenlandse Zaken aan te laten kaarten in de gepaste EU- en multilaterale gremia en ook in de VN Universal Peer Review. Er zijn daaromtrent geen CoorMulti's. Wij zijn daar niet bij betrokken. We moeten dus optreden via het ambtelijke federale niveau. Er zijn alleen CoorMulti's als het gaat over België zelf en niet, zoals in dit geval, over Amerikaanse bedrijven. Maar onze ambtenaren kunnen dat aankaarten op dat vlak en uiteindelijk kan er natuurlijk ook worden gevraagd dat de federale minister, bevoegd voor het buitenlands beleid, minister Reynders, daarin verantwoordelijkheid zou opnemen, zeker nu België ook lid is van de VN-Veiligheidsraad.

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik weet dat Google en Apple dit onderzoeken en dat men via diplomatieke weg de stappen kan zetten waarnaar u verwijst. Het is goed dat u de FOD Buitenlandse Zaken, of minister Reynders, daarop zult wijzen.

Maar ik blijf er toch op aandringen dat u ook contact zult opnemen met die multinationale bedrijven als Google en Apple. Het is van groot belang dat zij voelen dat overheden en regeringen dit niet pikken, niet aanvaarden, dat ze dit niet verwachten van bedrijven die hier in alle vrijheid mogen opereren. Ze moeten zich houden aan de mensenrechten. Het is heel moeilijk om vanuit Vlaanderen de mensenrechten in Saoedi-Arabië te doen respecteren. Want tot waar gaat onze bevoegdheid in dezen? Maar het is wel mogelijk dat we erover waken dat de economische actoren die nagenoeg de grootte en de power hebben van staten – want daarover gaat het bij die multinationale bedrijven – dit niet ongestraft kunnen doen. Zij moeten dit voelen.

Ik denk dat het wel in uw beleid past en kan passen om dit ook officieel te melden aan die multinationale bedrijven en hun te vragen om die functies te annuleren of te deleten uit hun aanbod. Zo niet, kunnen ze ook bij ons worden vervolgd voor het, ook hier in Vlaanderen, gratis ter beschikking stellen van applicaties die onaanvaardbaar zijn. Dat moet hun worden gezegd. We moeten hun dat, binnen het Vlaamse buitenlandse beleid dat – terecht! – zo veel belang hecht aan de mensen- en vrouwenrechten, op het hart drukken, op een harde en duidelijke manier, vooraleer we de volgende stap kunnen zetten.

Herman De Croo (Open Vld): Ik deel de bezorgdheid van mevrouw de Bethune. Maar kunnen wij klacht neerleggen tegen een app, strafrechtelijk, volgens onze

wetgeving? Ik betwijfel het. Maar ik stel me wel de vraag, minister-president: misschien is het de moeite om het eens na te kijken?

Minister-president Geert Bourgeois: Ik heb dat niet onderzocht, maar ik wil dat wel laten onderzoeken. Ik denk dat het nu belangrijk is, mevrouw de Bethune, dat er zoveel mogelijk publieke reactie komt. Mijn ervaring is dat bedrijven, ook grote, multinationale bedrijven, daar het meest door worden beïnvloed.

Ik zal in dezen een brief sturen naar collega Reynders. Want het is een federale bevoegdheid, het federale niveau participeert aan die Universal Peer Review. Het is belangrijk dat ik de minister van Buitenlandse Zaken daarvan op de hoogte breng.

Ik neem aan dat de bezorgdheden die hier leven, worden gedeeld. Er wordt instemmend geknikt. Qui tacet consentire videtur. Ik zal dus een brief sturen naar de minister van Buitenlandse Zaken. Het is belangrijk dat dit nu gebeurt.

Ondertussen zal ik de strafrechtelijke mogelijkheden onderzoeken. Meer kan ik daar nu niet op antwoorden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de toepassing van de Europese Landschapsconventie – 805 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Herman De Croo

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, uit de pers vernam ik dat de koloniën van Merksplas en Wortel genomineerd zijn voor de Europese Landschapsprijs, een wedstrijd die werd uitgeschreven door de Raad van Europa.

De prijs kadert in de Europese Landschapsconventie, een overeenkomst waar 41 landen hun handtekening onder geplaatst hebben.

Ik kan me voorstellen dat de concurrentie voor de Europese Landschapsprijs best pittig is, maar ik duim alvast voor de Noorderkempen. De nominatie zie ik als een pluim op de hoed van de erfgoedzorgers en de vrijwilligers die in Wortel en Merksplas al die jaren de handen uit de mouwen hebben gestoken en nog altijd steken.

Die Europese Landschapsconventie vestigt de aandacht op landschapszorg, maar interpreteert die term erg breed. De conventie bekommert zich immers ook om landschappen die op esthetisch of ecologisch vlak minder in het oog springen, zoals mijnen, steengroeven, stortplaatsen en zelfs ondergrondse landschappen.

De Vlaamse overheid heeft, ook dankzij uw beleid, al veel aandacht voor landschapszorg. Die is per definitie beleidsveldoverschrijdend – erfgoed, landbouw, milieu – en er is nood aan samenwerking en afstemming tussen beleidsniveaus: Vlaams, provincie, gemeenten.

Op uw verzoek verzamelden zich op 19 december 2018 een vijftiental organisaties om van gedachten te wisselen over hoe de Europese Landschapsconventie te implementeren in Vlaanderen. Na die vergadering formuleerden de deelnemers drie wensen om het landschapsbeleid inhoudelijk te integreren, sectoraal te verbeteren en via participatie vorm te geven.

Minister, ik heb de volgende vragen aan u. De deelnemers formuleerden de vraag naar een landschapsambassadeur binnen de Vlaamse overheid. Hoe staat u tegenover dit idee? Indien positief: hoe zou u de invulling daarvan zien?

De vergadering formuleerde de wens alle beschikbare kennis en expertise van landschappen in Vlaanderen te bundelen op één platform. Hoe staat u tegenover deze aanbeveling? Indien positief: hoe ziet u de invulling daarvan?

De vergadering wijst er ten slotte op dat landschapszorg gediend zou zijn met een structurele, beleidsveldoverschrijdende programmering. Hoe staat u hiertegenover?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Van Werde, ik deel uiteraard uw bezorgdheid voor het landschap. Landschap is heel belangrijk voor heel veel aanlegenheden, het heeft betrekking op cultuur, ecologie, milieu, samenleving, economie enzovoort. Vlaanderen erkent die waarden ook.

Dit parlement stemde in 2003 in met de Europese Landschapsconventie, die tot doel heeft de bescherming, het beheer en de inrichting van landschappen te bevorderen.

‘Bescherming’ mag uiteraard niet verengd worden tot enkel datgene dat we – met alle respect – regelen in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet. Daarin gaat het enkel om gebieden met een heel geringe bebouwingsdichtheid en met hoge erfgoedwaarden. De algemene landschapszorg gaat ook breder.

Zoals u terecht zegt, zijn er een aantal beleidsvelden bij betrokken. Beleidsvelden met ruimtelijke impact op lokaal niveau en op bovenlokaal niveau, diverse beleidsniveaus en diverse administraties. Ik ben het dus met u eens dat daarvoor coördinatie noodzakelijk is. Een aantal vragen die rijzen, moeten gecoördineerd beantwoord worden.

Enkele actuele vragen zijn de volgende. Waar is er ruimte voor energieproductie? Waar is er ruimte voor energieopslag? Hoe verminderen we de kwetsbaarheid van Vlaanderen voor de klimaatsverandering? Hoe versterken we de natuur? Hoe versterken we de biodiversiteit? Waar en op welke manier vullen we de nood in aan ruimte voor bebouwing? Vooral ook: hoe zullen we dat allemaal invullen, zonder afbreuk te doen aan de ruimtelijke of landschappelijke kwaliteit en er tegelijkertijd voor zorgen dat mensen zich nog altijd thuis voelen in die ruimtelijke omgeving? Ik denk dus inderdaad dat dit een multidisciplinaire aangelegenheid is.

Vlaanderen heeft weliswaar geen academische opleiding op dat vlak. Wel hebben we landschapsarchitecten, maar we hebben er geen academische graden en titels in.

Het is geen eenvoudige opgave: bodem, waterlopen, klimaat, de mens: alles heeft daar zijn impact.

Naar aanleiding van dat colloquium vraagt u mijn visie op het aanstellen van een ambassadeur. Ten eerste denk ik dat heel die coördinatie een taak is die op de tafel moet komen van de volgende regering. Ik denk dat u een punt hebt, dat dit voor verbetering vatbaar is.

De mening dat we daar een ambassadeur voor nodig hebben, deel ik niet direct. Het is belangrijk dat de politieke overheid verantwoordelijkheid opneemt en dat er ook effectief gecoördineerd wordt. Ik ga uiteraard geen voorafnames doen op een volgend regeerakkoord, maar als ik daar vrij over nadenk, denk ik dat het Departement Omgeving het best geplaatst is om daar coördinerend in op te treden, met Natuur en Onroerend Erfgoed, maar ook met de andere beleidsdomeinen die daarbij betrokken zijn: Mobiliteit en Openbare Werken, Landbouw, Energie. Daar moet beleidsmatig in gecoördineerd worden.

We hebben natuurlijk onze beleidsraden, maar die blijven binnen het beleidsdomein. Dan kun je zeggen dat we daar gaan afstemmen. Daar kan inderdaad verbetering bereikt worden: afstemming tussen Ruimtelijke Ordening, Natuur en Onroerend Erfgoed. Maar je hebt ook beleidsdomeinen die niet in die beleidsraad zitten, zoals Landbouw, Mobiliteit en Openbare Werken, en Energie, dat ook heel belangrijk zal zijn. Het komt er vooral op aan om er, met behoud van efficiëntie van de overheid, voor te zorgen dat er gecoördineerd opgetreden wordt. Ik denk dat dat ook de zorg is die tot uiting komt in uw vraag.

Moet je daar een externe ambassadeur voor aanstellen? Ik denk dat de overheid zelf moet kunnen coördineren en zelf moet kunnen afstemmen. U weet dat wij al heel veel stappen vooruit hebben gezet, omdat Beter Bestuurlijk Beleid ertoe geleid heeft dat er een zekere verkokering is ontstaan. Er is al heel veel gebeurd om die verkokering te verminderen, maar zeker op dat vlak kan er ook nog altijd winst geboekt worden. Concluderend denk ik dat het een opgave is voor een volgende regering. Persoonlijk zou ik niet direct kiezen voor een externe of een ambassadeur of hoe men het ook gaat noemen.

Wat uw derde punt betreft, ben ik voorstander van afstemming van de investeringsagenda, geïntegreerde gebiedsontwikkeling, projecten die tegemoetkomen aan omvattende doelstellingen, maar die evenzeer aandacht hebben voor de diverse aspecten die daarbij betrokken zijn. Het is voor mij vooral belangrijk dat er tussen de entiteiten afgesproken wordt. Dat moet natuurlijk passen in het kader van een beleid van een regering, dat zegt dat we voor landschapszorg gaan, voor een omvattende aanpak van die landschapszorg, met deelname van en interactie tussen die diverse domeinen. Ik zou er op dat vlak voor pleiten dat dit deel uitmaakt van een regeerakkoord, om binnen de Vlaamse overheid, die de nodige kennis en experts heeft, voor voldoende afstemming te zorgen.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Bedankt, minister-president. Ik vind het een positieve evolutie dat u zegt dat de volgende regering daar aandacht voor moet hebben. Het is inderdaad een meerlagig gegeven. Heel veel entiteiten komen daarbij kijken. Coördinatie is dan ook superbelangrijk. Het is dus geen onbelangrijke opdracht. Als ik het geluk heb om 26 mei te overleven, dan zal ik de problematiek met zeer veel plezier opvolgen.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Ik wil de vraag ondersteunen, en ook uw antwoord, minister-president. U hebt de vinger op de wonde gelegd: we zijn in Vlaanderen helaas kampioen in de verkokering. Ik geef maar een voorbeeld. Op het debat van Herita overmorgen wordt een vraag gesteld of het goed zou zijn dat er één minister van Erfgoed zou zijn, roerend en onroerend samen. Ik heb ooit gewerkt voor een minister die de beide tegelijk in zijn portefeuille had. Ik kan u verzekeren dat dat absoluut niet zal volstaan om tot een geïntegreerd beleid te komen. Ik wil maar zeggen dat we inderdaad nog een weg af te leggen hebben als het gaat over het doorbreken van de verkokering, waarschijnlijk het gevolg van een vrij jonge administratie, die nog haar weg moest vinden en die nu toch langzamerhand bredere porieën gaat vertonen en interactie tussen administraties mogelijk maakt.

Dan kom ik tot de grond van de zaak. Als we voor het landschap willen zorgen – of dat nu industriële dan wel natuurlijke of landbouwlandschappen zijn –, is een geïntegreerde aanpak een absolute noodzaak. We hebben zoveel voorbeelden van botsende of toch minstens ruziënde beleidsbevoegdheden die betrekking hebben op het landschap, van onroerend erfgoed en beschermde landschappen over beschermde natuurgebieden tot kwetsbare landbouwgrond. Er zijn allerlei dimensies. Bij het industriële landschap speelt de ruimtelijke ordening, maar ook de wegenis

en lijninfrastructuur. Er is een serieus werk af te leggen om de coördinatie veel beter te maken.

In Vlaanderen is er heel wat werk op het vlak van de kwaliteit van ons landschap. Voorzitter, ik weet dat u uit een streek afkomstig bent waar u zich daar minder zorgen over maakt, maar in onze streek, minister-president, is er nog wel een 'boterhammetje' werk te verzetten om te komen tot een interessante landschapszorg. Of dat gebeurt met een coördinator, een intendant of hoe die mag heten... Het klopt dat de politiek de verantwoordelijkheid zal moeten nemen. Onze eigen administraties die wel competentie hebben maar iets te besloten zijn, moeten er maximaal op inzetten om dit te doorbreken. De Landschapsconventie is daar een heel goede hefboom of kapstok voor. Laat ons daarvoor gaan. Ik hoop dat we over enkele jaren van op afstand naar het mooie Vlaamse landschap in al zijn dimensies mogen kijken.

De voorzitter: Het mooie landschap waarop u alludeerde, is nog mooier gebleven omdat ik mij met hand en tand heb verzet tegen de aanleg van een autosnelweg, de A8. Ik heb daarvoor electoraal geboet, maar ik hoop dat de zieltjes mij later dankbaar zullen zijn.

De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Op het politieke landschap hebben we niet zoveel greep, maar op de andere landschappen in Vlaanderen gelukkig wel als overheid.

Ik dank mevrouw Van Werde om opnieuw de aandacht te vestigen op het bijzondere landschap in de Kempen. Er loopt een dossier voor de erkenning als UNESCO-werelderfgoed van de vroegere Rijksweldadigheidskolonies. Ik ben bijzonder tevreden dat ze ook voor deze nominatie in aanmerking komen. Ik wil me graag aansluiten bij het duimen voor succes voor de vrijwilligers en alle betrokkenen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer Caron, het gaat inderdaad over een cultuur van samenwerken. We hebben nu een goede ervaring. Als specialisten onroerend erfgoed weet u allemaal dat we in het laatste decreet een nieuw instrument hebben ingevoerd, namelijk het onroerenderfgoedrichtplan. Er lopen twee proefprojecten: een in Haspengouw voor de hoogstammige boomgaarden en een in Riemst voor de mergelgroeven. Men laat mij weten dat dit goed werkt. Dat is beleidsdomeinoverschrijdend. Dat is samen met de betrokken administraties en alle belanghebbenden. Dat is met de Boerenbond, Natuurpunt, de eigenaars, de lokale overheden. Het is een voorbeeld van hoe het zou kunnen werken.

Mevrouw Van Werde, u hebt een punt dat we er eigenlijk voor zouden moeten zorgen om dit breder te doen, niet alleen in het kader van het onroerenderfgoedrichtplan maar voor de brede integrale landschapszorg. Dat lijkt mij een zeer mooie uitdaging. We moeten dat uiteraard nu niet meer lanceren. Ik pleit er nog eens voor dat dit wordt opgenomen binnen de Vlaamse overheid. Ik weet dat dit cultureel soms een probleem is. We hebben ervaringen dat bepaalde entiteiten die we hebben samengevoegd, na soms drie of vier jaar, nog niet een cultuur delen. Dat is niemands fout, want die mensen hebben enkele decennia apart gewerkt. De leidend ambtenaar maakt er vaak veel werk van, maar niettemin is het soms zo dat er zelfs binnen één domein of één entiteit nog werk is aan die ene cultuur, laat staan tussen de diverse domeinen.

Ons onroerenderfgoedrichtplan is een mooi voorbeeld van beleidsveldoverschrijdend werken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.